

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертаційну роботу Болдіжар Сандри Олександрівни
«Адміністративно-правове забезпечення прав четвертого покоління у
сфері охорони здоров'я», подану на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

З стрімким розвитком медицини як науки та виникаючими змінами у потребах пацієнтів вимоги до системи охорони здоров'я постійно змінюється. Основним пріоритетом державної політики має бути збереження та зміцнення здоров'я населення, за рахунок постійного підвищення доступності та якості медичної допомоги. Розвиток України як демократичної та правової держави потребує ефективних змін в механізмі забезпечення та реалізації прав людини, в тому числі і щодо прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я, тому дисертаційне дослідження Болдіжар Сандри Олександрівни є надзвичайно актуальним.

Забезпечення та гарантування прав людини залишається однією з найважливіших та актуальних проблем сьогодення. У зв'язку з цим, дуже важливим є дослідження сучасного стану адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я, в якому робиться саме акцент на інституційні та правові основи, технології, процедури та методи діяльності державних органів.

В останні роки сфера охорони здоров'я переживає багато трансформаційних дій, зокрема розробка та прийняття нових законів, які стосуються організації медичної сфери, страхової медицини та трансплантології. Не дивлячись на те, що після прийняття Закону України

«Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» було регламентовано ряд змін у сфері трансплантації, станом на сьогодні частково ці зміни так і не було втілено в життя. Однією із найважливіших проблем в сучасному світі залишається еутаназія. Необхідність вивчення даного явища викликано його складною природою, у ньому тісно взаємопов'язані питання життя і смерті, свободи і заборони на вільний вибір людиною свого майбутнього при наявності невиліковного захворювання. В Україні вже виникла нагальна потреба знайти оптимальний спосіб правового регулювання, види та форми контролю усіх процесів, пов'язаних з еутаназією. Сфера суспільних відносин, яка пов'язана з застосуванням репродуктивних технологій зачіпає право на охорону здоров'я та права дітей і потребує чіткого законодавчого регулювання, в тому числі усіх видів допоміжних репродуктивних технологій, сурогатного материнства, і посмертної репродукції.

Не подолано ряд адміністративно-правових проблем у досліджуваній сфері, серед яких: декларативний характер деяких положень законодавства, відсутність належних механізмів його реалізації, недосконалість системи державного управління у даній сфері, недостатньо ефективного здійснення органами державної влади окремих повноважень.

Викладені обставини обумовлюють важливість, своєчасність та актуальність дослідження адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації підтверджений теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства та міжнародної практики у цій сфері.

Авторка вдало визначила об'єкта та предмет дослідження, що дозволило донести до наукової спільноти власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію хорошим внеском в правничу науку.

Подана на рецензування дисертація базується на системному підході, застосування якого забезпечило належний рівень зроблених наукових узагальнень. Під час дослідження дисертантка використала загальнонаукові та спеціальні методи. Серед іншого у роботі застосовувались історично-правовий, логіко-семантичний формально-юридичний, техніко-юридичний, формально-логічний, порівняльно-правовий методи, а також метод аналізу й узагальнення судової практики та метод правового прогнозування, що дозволило ґрунтовно та всебічно дослідити об'єкт дослідження.

Всі перераховані методи застосовувались у взаємозв'язку та відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта та предмета дослідження, завдяки чому характеристика адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я, а також обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України в досліджуваній сфері отримали завершений і цілісний характер.

Авторці вдалось проаналізувати широкий спектр вітчизняних та зарубіжних науково-теоретичних праць зі вказаної проблематики, вивчити періодичну літературу та узагальнити наукові праці не лише вчених-юристів, але й фахівців у галузях державного управління та історії. Такий підхід до дослідження проблеми свідчить про поглиблений аналіз піднятої в цій роботі проблеми, а також про спробу синтезувати поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до розуміння адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я.

Автор визначив мету дослідження, яка полягає у виявленні та вирішенні комплексу теоретичних та практичних проблем доктрини адміністративного права, пов'язаних із визначенням особливостей та закономірностей адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я та виробленні відповідних науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

У результаті проведеного дослідження дисертантка досягнула визначеної мети та дала відповіді на поставлені завдання. Сформульовані

висновки та пропозиції мають достатню аргументацію та відповідають вимогам сучасної правової науки, та можуть бути використані на практиці.

Структура дисертації добре продумана та відповідає тим завданням, які автор поставив перед собою. Дисертанткою було послідовно викладено матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та конкретні питання. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, що містять тринадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 420 сторінок, список використаних джерел – 54 сторінки (518 найменувань).

У першому розділі розкриваються теоретико-правові засади розуміння четвертого покоління прав людини. Зокрема, аналізуються сучасні нормативні підходи до визначення поняття і змісту прав людини четвертого покоління. Досліджується їх розвиток та співвідношення з правом людини на медичну допомогу.

У другому розділі основну увагу автор приділяє механізму адміністративно-правового регулювання прав четвертого покоління у системі охорони здоров'я. Визначено ознаки, види та принципи державного управління у вказаній сфері та гарантії адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини четвертого покоління. Важливим аспектом є дослідження повноважень суб'єктів організації та надання медичної допомоги, а саме Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони здоров'я України.

Третій розділ присвячено особливостям правового забезпечення четвертого покоління в окремих сферах медичної діяльності та піднімаються актуальні питання їх доступності для населення. У контексті зазначених питань дисертант, зокрема, досліджує питання презумпції згоди та незгоди, беручи до уваги досвід інших держав. Аналізуючи законодавство різних країн світу дисертантка робить висновки щодо можливості поділу механізму правового регулювання клонування на різні групи. Пропонує декриміналізацію асистованого суїциду і прийняття закону про евтаназію.

У четвертому розділі автор досліджує можливості удосконалення адміністративно-правового забезпечення прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я та пропонує ряд нормативно та інституційно-правових кроків.

За результатами дослідження у висновках сформульовано положення теоретико-методологічного характеру, а також пропозицій, що мають вагоме значення для вдосконалення правового регулювання прав четвертого покоління в Україні.

Обрана структура дисертації дозволила автору показати свої знання адміністративного права та теорії управління, а також глибоко проаналізувати положення нормативно-правових актів, що регулюють питання державного управління у забезпеченні прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я.

Мета та завдання, які визначив автор, відповідають змісту дослідження, а висновки та рекомендації об'єднані ідеєю удосконалення законодавства для ефективного забезпечення прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я.

Стиль написання дисертації є логічним, послідовним та визначається ясністю викладу думок.

Наукова новизна полягає у тому, що за характером розглянутих питань дисертація є одним із перших в українській правничій науці комплексним дослідженням, у якому розкрито суперечності у адміністративно-правовому забезпеченні прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я, а також зроблено спробу визначити шляхи їхнього подолання. У результаті дослідження було сформульовано низку наукових положень та висновків, запропонованих особисто автором.

Авторка класифікує адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення «медичного виміру» прав четвертого покоління на види, зокрема на регулятивні та правоохоронні, активні та пасивні, вертикальні та горизонтальні, внутрішні та зовнішні, абсолютно визначені та відносно визначені (с.143-145).

Заслугує на увагу висновок дисертанта про те, що державне управління у сфері трансплантації в Україні має бути спрямоване на підвищення кількості медичних операцій із застосуванням трансплантації, для успішної розбудови системи трансплантації у короткостроковій перспективі необхідно, перш за все, забезпечити належне фінансування трансплантації, крім цього, потрібно розвивати кадровий потенціал, збільшуючи кількість лікарів-трансплантологів та молодшого медичного персоналу, які беруть участь у процесі трансплантації. (с. 287).

На думку автора, станом на сьогодні існує потреба у прийнятті КМУ нової державної цільової програми у сфері трансплантації, що дозволить спрямувати зусилля щодо розвитку трансплантації з боку усіх суб'єктів організації та надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації в єдине русло (с. 211).

Дисертантка робить висновок про те, що вітчизняний законодавець має прийняти закон про суїцид, асистований лікарем і таким чином перевести у правову площину питання про позбавлення життя людини на її прохання іншою особою або за допомогою іншої особи (с. 355). На думку автора, прийняття закону про суїцид, асистований лікарем дозволить невиліковним хворим, які нестерпно та протягом довгого часу страждають як духовно, так і фізично, померти з гідністю. При цьому, звісно треба дуже уважно підійти до формулювання самої назви майбутнього закону.

Новий закон дозволить чітко визначити усі необхідні процедури, дотримання яких необхідне для того, щоб важкохворий пацієнт отримав право на здійснення суїциду, асистованого лікарем (ст.348).

Разом з тим дисертація не позбавлена певних недоліків, окремі проблеми теми не знайшли відповідного рішення й обґрунтування, деякі з них залишилися без уваги автора, не з усіма дисертаційними положеннями беззастережно можна погодитися.

1. У підрозділі 2.2. авторка класифікує правовідносини у сфері забезпечення "медичного виміру" прав четвертого покоління на різні види. При цьому зазначеним правовідносинам не надається розгорнута

характеристика. Вважаємо, що більш детальний аналіз різних видів правовідносин покращив би роботу. Більше того, варто ґрунтовніше розглянути особливості власне адміністративно-правового регулювання прав так званих першого-третього поколінь у сфері охорони здоров'я.

2. Проблемним є питання розрахунків тарифів на медичні послуги. У підрозділі 2.4. дисертантка, аналізуючи тарифи на медичні послуги методом трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів, досліджує вказане питання крізь призму прожиткового мінімуму для працездатних осіб та рівень середньої місячної заробітної плати. Однак поза її увагою залишається аналіз тарифів на медичні послуги, виходячи з розміру мінімальної заробітної плати.

3. Потребує розгорнутого пояснення висновки авторки про види діяльності, пов'язані з клонуванням, які підлягають повній забороні (с. 344). Не зовсім зрозуміло, у яких випадках дисертантка припускає можливість діяльності у сфері клонування.

4. Важко погодитися з висновком авторки про те, що лікар не виконує жодних дій, які спрямовуються на припинення життя хворої особи у тому разі, коли йдеться про здійснення асистованого суїциду (с. 286). Оскільки призначення останнім смертельного препарату не є виключено формальною дією. Саме тому існує потреба у додатковій аргументації з боку Сандри Олександрівни щодо морального боку цього питання.

5. Також доречно було би приділити більше уваги дослідженню правових і моральних аспектів порушення лікарської та медичної таємниці, розмежувати ці види таємниці.

Згадані недоліки мають дискусійний характер та не є визначальними для позитивного відгуку на дисертаційне дослідження Болдіжар Сандри Олександрівни на тему: «Адміністративно-правове забезпечення прав четвертого покоління у сфері охорони здоров'я».

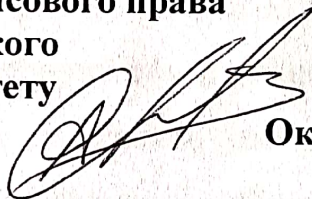
Вказана дисертація є завершеною працею, а положення, пропозиції та рекомендації, які в ній сформульовано, містять елементи наукової новизни,

підтверджують самостійність праці, загальний високий рівень підготовки та в сукупності спрямовані на вирішення вказаної наукової проблеми.

Дисертація оформлена належним чином та відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, щодо дисертацій, які подаються на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, а її автор – Болдіжар Сандра Олександрівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового права
Інституту права Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

Оксана МУЗИКА-СТЕФАНЧУК

Підпис
Вчений
КАРАУЛЬНА
14.09

